

misverstand wakte n" in het aanzijn ing, die denzelfden r, zeer bescheiden, rakter geheel ver- che" opleiding al den voormaligen en; de professoren een vaste leerstof bepaalde onderwer- gen, op geheel zelf- van toelating zijn, geheel gelijk ge- n. Reeds deze fa- verandering offe- reede factor kwam ische School" niet as. Ook Apeldoorn Kersten) konden School" beroemen daten worden op minder, en zeker vraagt dan een g heeft; en over l' zwijgen. Het ver- heeft aan de so- denken.

auratorien zin cht, dat er finan- men al te haastig der nomenclatur ons ontgaan, die Derhalve wil men lde!

hoogleeraar in de ik. We verblijden m, dat hij de be- hem dus maar al- van al de kerken, en in verscheiden eeds getoond, het od der kerk, en en. We zijn ver- en algemeene vol- van harte geluk K. S.

DAVIDS
(Volkslied)

rhythmisch-slui- Revisus — om zouden we ge- en, maar niette- in Koraalnoo- gen worden en de Liederen uit

kern der zaak:

open met aller- toe markt koe- le so veel moe-

le dinieren ten n koemen pre- toe exerceren,

dit belast om te Synodi, dat de oor te Vaassen) lkoemende Sy-

n vervoegen tot eysteren aldaer haer belieft toe it, wat sy hem leggen, edoch rholi beholden

h over het ver- orin als oiek rmell, Heerde, Edl. Hove an- tot Rekeninghe heyt geholpen

i committeerde e sui Magistra- n plaetse haers ander dinaer werden, over- ntraden moe- leren, oft aff- ande Wilhelm i dat synde, uth- iarer voerigen loewel hy sijs wyck soo dat llen gewilfaert te. Wirtzfeldio

„de hachelijke keuze" die meebracht „alle noten tot éénzelfde lengte terug te brengen" betref niet woorden of teksten, maar het rythme zelf der zangkoralen, dat, zoodra het volk zich eraan zette wel leiden moest tot die onzekerheid waarvan Huygens spreekt, dat de een voor den ander geen geluid dorst te „slaan". Een weifeling die niet school in arsis en thesis, in lichte en zware maat- leelen, maar in 't willekeurige, bewegelijke karakter der liederen. „Zoodra de gemeente deel kreeg aan het zingen, sleep ze in 't bijzonder bij de poly- rhythmische koralen het ongelijke-noten-zingen af", zegt Chr. Marenholtz in „Samuel Scheidt".

Het ging er mee zooals Joh. Plasz onder „Der Zwiespalt zwischen Text- und Melodierhythmus in Luthers Kirchenliedern" schreef (Monatschr. für Gottesd. u. Kirchl. Kunst 5. Jahrg. Seite 45):

„De historicus verheugt zich in het oude, in het origineel als zoodanig, en met des te meer recht, wijl het gaat over scheppingen die de grootsten uit het volk en uit onze Kerk ons nagelaten heb- ben. Het is vanzelf sprekend dat hij de trouw aan het overgekomen goed hooger stelt dan de eischen van het tegenwoordige en zelfs voor dat „wat onzen tijd een aanstoot is woorden van „hoogen lof over heeft. Het volk echter, — en dat zal de historicus het niet kwalijk nemen — kent geen begeestering voor archaïsmen, het heeft liever zulke teksten en melodien, die zijn na- tuurlijk gevoel geen aanstoot, zijn bevattingver- mogen geen moeilijkheden geven".

Psalm 24 bijvoorbeeld — men kan het nog na- zingen — had geen rythme waarvan de gemeene man zeker was. „Innsbruck ich muss dich lassen" met zijn twee- en driedeelige maten, met zijn meli- smatisch slot, moest wel ten ondergaan in de egale noot van het latere en nog tegenwoordige „Nun ruhen alle Wälder". De „Avondzang" achter de Psalmen „O groote Christus, eeuwig Licht" was reeds in 1624 zooals Marenholtz in „Sam Scheidt" pag. 67 laat zien, afgeslepen tot het recht toe- recht aan-zingen door het gewone volk, het groote koor:

„Wij kunnen niet zoo gemakkelijk den invloed „overschatten, die de jarenlange, bijna dagelijksche gewoonte van een bepaalden melodie-vorm uit- oefende. Een interessant voorbeeld geeft ons „Scheidt zelf in de twee zetwijzen op „Christi qui lux" in zijn „Tabulatura Nova (II 7; III 13). De eerste bewerking is voor de Deutsche overzetting „gedacht, de tweede daarentegen als koorzetting der Latijnsche Hymne. Deze laatste mocht voor den Cantor, die met zijn scholieren de latijnsche Hymne zong, de fingerende zijn; het Volk, het Groote Koor, de Organist kenden uit praktisch musiceer-oogpunt natuurlijk overwegend den eer- sten vorm." (De melodien onder elkander gezet zien er als volgt uit, om ons bij den eersten regel te bepalen):

Christe, der du bist Tag und Licht...

den dyenst alleen niet te swaer valle, hebben opt begeeren des classis de dinaeren tot Armel ende Nunspeet op sich genomen des weeckx ende te Sonndedages als de noot werd verweyden den dyenst aldaer tho helpen tho bedienen.

13. Dewile Ellardus Maenius swaricheit heeft van sijne kosten, die hy opt velleger doen mochte, hebben de dinaeren beslooten, dat soo veerne die Staten sine kosten niet en betalen, dat als dan sulx de Broederen des Classis doen willen.

14. Om mittertijt de Gemeente des Heeren op den platten landen t vergaderen, sint de broederen vermaent worden het Nachtmal des Heeren in toe voeren; daer de dorpen also gelegen syn, dat sij bij malcanderen koemen konnen, sal in t eene dorp voer ende dat ander nae per vices het Nachtmal des Heeren den persoenen so (die) sich uth den selven sich vervoegen uthgereyck worden, wes dat mitter tyt in elke dorp de Gemeente selfs groet worden, dattet niet nodich en is niet meer tot malcanderen te reysen.

15. Die casus van de houwelix saecken des mans tot Elburch, daer van de vrouwe woent tot Hattem, geproponiert synde van Dno Winando wordt ge- referiert tot den naesten Synodum.

16. Wimaros Stypelius heeft de predich gehadt, de welke den Broederen temelick behaecht heeft; edoch is vermaent worden om sich toe oeffenen lantsam t sprecken unde sich tho voegen na syner thoheeren.

17. Die gedeputierden Classis wordt belastet tho schryven an den kerckenraet tot Arnhem om voer Joannes Voskuyl dinaer tot Egpe by den Edl. Hove toe intercederen, dat hy mach koemen tot syn behoerlicke onderholl.

18. Het Classis achtervolgt den 22 artie. des ge- holden Synodi binnen Zutphen Anno '96, verclaert dat Wimaros Stypelius by syne gemeente tot Armel inde behuysinge van de pastori woenen sal.

19. Is den Gedeputeerden Classis belastet om toe schryven an den Scholt tot Voorthuysen dat syn

„Hoe deze groote achteruitgang in ongeveer 70 „jaar te verklaren?" — zegt nogmaals Enschedé betreffende de psalmen — „Het antwoord is, na „het hierboven gezegde over het wezen der psalm- „melodien, niet moeielijk te geven. De strijd tus- „schen de oude en de nieuwe richting in de muziek „was omstreeks 1600 beslecht; de wereldlijke toon- „kunst van circa 1640 was van een geheel andere „factuur geworden; de psalmmelodien waren ver- „ouderd. Het volk, dat buiten de kerkgebouwen, „in het maatschappelijk leven, gebruik maakte van „liederen op moderne leest geschoeit, moest zich „in de kerk vergenoegen met wijzen, die voor een „deel nog het middeleeuwsche muziekstelsel hul- „digden, waaraan het ontgroeid was; de psalmen „vielen in het algemeen gesproken niet meer in „het gehoor. Te verwonderen is het dan ook niet, „dat de gemeente op eigen gezag die noten ver- „zuchtte, welke haar onwelluidend klonken en zoo- „doende de psalmwijzen moderniseerde."

Ook in de Deutsche kerken werd „niet de kortste, „maar de langste noot als norm" aangenomen voor „het bemeditereen van den tekst" en langzaam en statig uitgevoerd onder aanvoering of van het koor of van den Cantor, deels afgewisseld door orgel en later ook erdoor begeleid.

Geen gemeentegelang in Protestantsche kerken of het vertoende dezelfde eigenschappen: lui van tred, als een schip dat tegen den stroom wordt opgetrokken. „Het zingen, zooals men het gemeen- „lijk hoort in onze kerken" (Natorp in „Über den Gesang"), „is nauwelijks meer zingen te noemen. „Het slechtst wordt in den regel daar gezongen „waar men in de kerk een orgel heeft staan. Het „is een onzeker tasten naar de melodie. Door „menig gezang wringt zich de gemeente van den „eenen toon in den anderen en men kan uit haar „zingen den gang en den geest der melodie nau- „welijks raden. De lieden maken onbehoorlijke „voorslagen; ze zingen om van den eenen trap der „melodie in den anderen te komen, meerdere tus- „schenliggende; ze brengen dubbelslagen, morden- „ten, naslagen, triolen e.d. aan". Precies als in van Iperens „Kerkelijke Historie van het psalm- „gezag", een zingerij van: „de noten in den mond „te draaien, te kauwen en door ettelijke verlagingen „en verheffingen tusschen de tanden en het ge- „hemelte slangsgewijze heuen te slingeren en te „dwarrelen". Voornamelijk — alweer volgens Na- torp — „is het erg wanneer de langst aangehouden „noot op een korte lettergreep valt. Sommige zan- „gers die zich in de kerk boven de anderen uit „willen laten hooren, zetten bij voorkeur op dezen „langen noot opnieuw in en zingen hem voor hun „eigen plezier nog eens zoo lang of nog langer. „Naar den Voorzanger of naar het Orgel te luiste- „ren valt den meesten niet in; ze zingen naar eigen „goeddunken, ten spijt van voorzanger en orgel. „Waar geen orgel in de kerk is, wordt het ge- „zag dikwijls of te hoog of te laag ingezet, zoo „dat het zingen der gemeente in het eerste geval in „geschreeuw en in het andere geval in een ge- „heimzinnig brommen ontaardt. Men hoort gillende „toonen die meer geschreeuwd of uitgestooten dan „gezongen worden. Anderen daarentegen durven „bijna geen geluid te geven. Vele gemeentelieden „zingen heelemaal niet of onvast en onwelluidend. „Bijna overal" zegt de hier te voren reeds eenige

1. de Kerkmeysteren daer tho holden wolde, dat sy haeren dynaer Wolthero de Bruyn de kosten die hy int reysen van kerkelieke saecken consu- meert heeft, uth den kercken guederen aldaer weder t restituieren.

20. Aengaende de saecke Thom. Dinslagel, dinaer tot Oen, soo hy van wegen syn quaet onder- houdt aldaer, een ander wech een dyenst worde (wolde?) annemen, sal hem van Deputatis Classis niet geweigert worden syn affgescheyt t geven.

21. So dat noot dede in saken Thimani Alberti dinaer tot Gerderen sullen Deputati Classis verschrivinge mit d ersten an dat presbiterium der kercke tot Arnhem om voer hem t intercederen by den Heeren Raden des forstendoms dat hy tot syne behoerlicke onderholl mochte koemen.

22. Den kercken dijnaers tot Harderwyck is van Classe belastet om mit Tilemanno Mylio toe gaen by Joncker Pouwell van Arnhem, dat syn E. L. by den kerkmeysteren van Nunspeet wolde be- lieven toe verschaffen, dat de voertaen gedachte Tilemanno de kosten int reysen van kerkelike saecken restituieren moegen. Item oick mit ge- dachte Joncker toe onderreden hoe mit die be- quaemste middelen de kercke tot Nunspeet mit de pastorie behuysinge mit timmeringhe mochte ver- beelert werden.

23. Is oick Deputatis Classis belastet tho schryven ant presbiterium der kercke van Arnhem, dat de wilde intercederen inde saecke Jacobi Schoen- hovi dinaer tot Heerde, dat hy tot syne behoer- licke onderholl aldaer koemen mach.

24. Deputati Classis die gaen sullen tot Barnefelt is oick mede belastet mit den Scholt Dirck van Gheyn toe sprecken, dat hy de kerkmeysteren tot Elspeet verwilliche, dat hy Johannes Hessels, predican daer selfs de iseren koe¹) nae older gewoente bestellen, gelyckfals oick syn behuysinge reparieren. Item syn gedaene kosten int reysen van kerkelieke saecken weder gerestituert werden.

malen geciteerde Krause, die dat alles meedeelt, „ziet men zoowel het eene gezang als het andere „in den regel, sleepend, koud, geesteloos en zonder „uitdrukking uitvoeren. Rhythmiek noch metriek „worden in acht genomen".

Er is geen zier verschil tusschen het zingen elders en hier in Nederland — om er nog eens naast te leggen het uit 1776 dateerend „Berigt aan de Ned. Herv. Gem. te Middelburg nopens de verbeteringe van het open- bare Psalmgezag. (Het Orgel, Mei 1906):

„Uit dit lang zingen van alle de noten als ge- „heele noten, is de aanleiding geboren tot het in- „voegen van verscheiden sieraden of agrementen, „welke voornamelijk drieërlei zijn: als vooreerst de „lichte aanraking (touchementen) in het begin van „elken regel, om daardoor tot de eerste noot van „den geheelen psalm of van een nieuwen regel „te komen.

„2o. de stemleidingen, zijnde kleine invoegsels „van tonen, om van de eene noot tot de andere „over te gaan, vooral, wanneer dezelve elkander „niet onmiddellijk volgen, maar tusschenstaande „noten overspringen, welke sprongen echter groo- „ter of kleiner zijn kunnen.

„3o. de bevingen (tremblemten), die doorgaans „bij eene scherpe noot, in 't begin van een regel, „en op 't einde, bij de laatste noot op één na ge- „maakt worden. Deze sieraden kunnen door kunst- „kenners naar de kunst worden ingevoegd; doch „wanneer die verkeerd gemaakt worden, ontsieren „dezelve niet weinig het gezang. Dewijl nu de „meeste kerkzangers onervaren zijn in de kunst, „zoo worden deze ingevoerde sieraden wel na- „gebootst, doch zoodanig, dat dezelve meerendeels „naar eigen willekeur worden uitgebracht, door „op verscheiden, maar altoos onregelmatige wijzen, „de tonen niet alleen lang te rekken en te sleepen, „maar ook verscheidenlijk te draaien. Waarin elk „zijn eigen gezang heeft; 't geen niet zelden wordt „uitgevoerd met luidruchtig geschreeuw, of met „een geweldigen dreun, of zulke bijklanken, die de „zelfbehaging ten sterkste uitdrukken; waardoor „de aandacht en stichting zeer dikwijls wordt „gestoord en gehinderd."

Over de geheele linie van het Protestantsche kerkzingen waren het „ziellooze reeksen gerekte noten van dezelfde lengte!"

Maar NERGENS ontstaan om de redenen die Dr Pollmann liet drukken: hachelijke keuze, eerbied en bemeditereen van den tekst enz. enz.

Doodgewoon, omdat de massa zich niet uit- zingen kon naar haar gevoel en begrip in dit SOORT MAATZANGEN!!

PERSSCHOUW

Repliek dr A. Kuyper Jr.

We belooften, het eventuele antwoord van Dr A. Kuyper Jr op het verweer van Ds G. Vonk tot kennis van onze lezers te brengen. In „Geref. Kb. Rotterdam" vonden we het. Na herinnering aan zijn eerste artikel, dat Ds Vonk tot verweer noopte, merkt de auteur op:

25. Sint mit gemeenen kuerstemmen uth deesen Classi genomineert toe reysen op den naesten Synodum tot Nimweghen Winandus Johannis, predican tot der Elburch, Petrus Kintsius, predican tot Pulten, Tilemannus Mylius, predican tot Nunspeet, ende D.us Anthonius Thisius, senior tot Harderwyck.

26. Opten naesten Classen Arnhemensem is oick met gemeene kuerstemmen genomineert toe reysen Ellardus Maenius.

27. In locum Petri Kintsii affgegaende gedeputiert is weder mit gemeene kuerstemmen geëligeert El- lardus Maenius, ende blijft noch Deputatus dit Jaer Johannes Zwitterius.

28. Vinden de Broederen Classis stichtelick, dat nu voortd an ter plaetsen daer Classis gehouden sall worden, de minister loci dat initium beginne met de predicalie des eersten morgens, dewyle dinaeren uth den naesten plaetsen vergaderen, maer des anderen morgens in de gehele vergaderinge eener ex novitiis die daer toe in voorrige Classe genomineert is; het welke in thokoemende Classe verrichten sal Johannes Heesius, dinaer int Oldebroeck textu electio.

29. De plaetse des naesten Classis des thokoemen- den Jaers sall wesen Barnefelt; de tyt der uth- schrijvinghe sal staen by de gedeputierden Classis.

30. Censura morum gescheet synde, sindt de Broederen in vrede, liefde ende eendracht van mal- ckanderen gescheyden.

JOH. ZWITTERIUS, praeses.
WILHELMUS WIRTZFELDIUS, assessor.
GUALTHERUS DE BRUYN, scriba classis.

1) Oorspronkelijk moesten sommige stukken land net zooveel opbrengen als een koe opbracht, en gaf de eigenaar een levende koe als behoorende bij het land aan den pachter. Deze echte koe is later door een ijzeren vervangen. Men zie: Reitsma, Register der Geestelijke opkomsten, Leeuwarden 1888.

Wij hadden den naam van den auteur niet genoemd, deden dit met opzet niet, alleen het blad. Maar nu komt De Vonk van Schiedam ons een verwijt maken dat wij hem fragmentarisch geciteerd hebben, en niet het geheele stuk dat hij schreef, en hij verzoekt dringend dit alsnog te doen.

Wij zien geen reden om dit te doen, en hebben daartoe ook geen behoefte, zien er ook de noodzakelijkheid niet van in. Onze kritiek betrof ditmaal niet de theorie of het stelsel dat het doen van deze vraag uitsluit, maar het ongelukkige voorbeeld van de dienstmaagd die Petrus verraadde, van de ancilla diaboli, die instrument des duivels was, en waarmede de trouwe prediker vergeleken werd, die in het midden der gemeente een ernstige vraag neerlegt. En voorts het gewagen van religieuze harakiri.

Vervolgens:

Over de vraag zelve, n.l. over het stellen van die vraag in verband met ernstige Verbondsprediking, hoopen wij afzonderlijk te schrijven. Hier betreft het de aloude onderscheiding dat het iets anders is in het Verbond of van het Verbond te zijn, omdat niet alles Israël is wat uit Israël is, en... omdat genade geen erfgoed is.

In terugslag op De Vonks eerste woorden (zie „Ref.“, bl. 407, kolom 3, onderaan) merkt Dr A. Kuyper op:

Dit raakt een persoonlijk element. De Vonk memoreert dat ik over het Verbond wel eens iets gezegd en geschreven heb dat niet altijd aan een ieder welgevallig is geweest. O zeker, ook in zake de verbondaleer zijn verschillende beschouwingen en gedachten, niet alleen nu, maar ook vroeger was dat zoo. Maar als ik ooit iets „onwelgevalligs“ geschreven heb in den trant van ancilla diaboli, of religieuze harakiri voor zelfonderzoek, De Vonk moge mij dat zeggen.

En ten slotte, De Vonk spreekt van een terechtwijzing, die ik zou ontvangen hebben. Had hij maar in eens gezegd waarop hij doelde, nu moet ik min of meer raden. Ik vermoed dat hij het oog heeft op een klacht destijds ter Synode ingebracht over de wedergeboorte van Paulus. Als dat zoo is, dan moge De Vonk leeren onderscheid te maken tusschen een „klacht“ en een „terechtwijzing“, want de Synode heeft die klacht ongegrond bevonden.

De „concretiseerende“ (I) brochure V der N. S. B.

Indertijd betoogden we, dat de befaamde brochure III der N. S. B. — met haar onchristelijke leerstellingen — wel „vervallen verklaard“ was, doch dat dit met geen mogelijkheid als daad van bekeering kon worden aangezien. Ik gaf de gronden aan voor dit gevoelen. Sinds heeft men een vijfde brochure gegeven, waarin enkele nogal vrome zinneljes staan: „een oliedrop op de wateren“; — ik moet er al weer aan denken.

In „Geref. Kb. Zwolle“ schrijft v. W.:

Wij zouden bij 't lezen der vrome vijfde brochure der N.S.B. haast geneigd zijn te denken aan de woorden van Mussert's grooten voorganger Mussolini:

„Wij spelen op alle snaren van de lier: wij spelen van godsdienst, zoowel als van geweld, van kunst evenzeer als van politiek.“

Wat beteekent toch die belijdenis van de souvereiniteit Gods in den mond van de N.S.B.?

De belijdenis, die nu plotseling heet te behooren tot het diepste wezen van het Nat. Socialisme in Nederland?

Als we brochure IV opslaan, om te weten te komen, wat voor godsdienstige ideeën de N.S.B. heeft, (behalve wat we reeds citeerden van „God, de drijfkracht van het nationale leven“) dan lezen we:

„Wij eischen van onze leden de overtuiging, dat er verheven ordeningen bestaan boven de materie. Wij staan op den grondslag der bovennatuurlijke ordeningen.“

Maar uit deze heidensche geloofsformuleering kan niemand een rechte lijn trekken die uitkomt op wat een Christen verstaat onder de Souvereiniteit Gods.

Wantrouwen? Neen, zegt de schrijver:

Wát is er nu wáár, brochure IV of V?

Want beide formuleeringen kán men niet naast elkaar handhaven.

In brochure III, die toch uitgangspunt was van brochure V, — immers is de laatste de concretisering er van — schreef men, geheel in den geest van Darwins evolutie-theorie:

„Door het denken is de mensch bestemd om zijn diepelijkheid tot menscheelijkenheid op te heffen. De bestemming van den mensch is: redelijk te zijn, wat neerkomt op redelijk denken en op (daardoor mogelijk gemaakt) redelijk handelen, wat hetzelfde is als zedelijk handelen; zijn bestemming is zich te ontwikkelen tot geestelijk leven.“

Geestelijk leeft de mensch eerst in zijn waarheid en dit doet hij door, al naar den aard van zijn persoonlijke aanleg, deel te nemen aan het streven der samenleving in den vorm van een behoorlijken staat in stand te houden, en door deel te nemen aan het eigenlijke cultuurleven, d.i. aan kunst, godsdienst, wetenschap of wijsbegeerte.“

Wie deze hier en daar onzinnige denkbeelden op zich laat inwerken, staat verstomd over de „handigheid“, om vanaf 't standpunt van een zuiveren Hegeliaan, die door eigen kracht zich ontwikkelt tot geestelijk leven, een „rechte“ richtlijn te trekken, die uitkomt bij de belijdenis van de Souvereiniteit Gods.

Even later:

Zoolang men de andere brochures laat bestaan, zal de eene de andere tegenspreken.

Op diverse punten.

Maar vooral op dit punt van het geloof in God.

De brochure I en II spreken niet van God.

De naam Gods is er zelfs niet in te vinden.

Brochure III levert een zuiver Heidensche Staatsleer en geeft slechts één keer, en dan nog in een noot onder aan blz. 10 den naam Gods te lezen.

Bij brochure IV begint de draai.

En V is dan heel vroom in haar bewoordingen.

De richtlijnen zijn niet bepaald recht. En ons vertrouwen in de N. S. B. wordt er nog minder op dan 't reeds was!

Dit draaien van I, II, III naar IV en V heeft men bij de N. S. B. wel gevoeld.

Maar men verklaart dit door een citaat aan te halen van Dr Colijn, die terecht in „Saevis tranquillibus in Undis“ schrijft, dat de toepassing der Schriftuurlijke beginselen zich wijzigt in overeenstemming met den door God zelf in het leven geroepen gewijzigden volkstoestand en met de behoeften van onzen tijd. (Colijn, p. 48.)

Maar met dit citaat kán Mussert zich niet dekken! Want Dr Colijn heeft 't oog op in den loop der tijden veranderlijke toepassing van onveranderlijke en onveranderde beginselen!

Maar Mussert geeft in brochure V geen nieuwe toepassing, naar de eischen van de gewijzigde tijdsomstandigheden van onveranderde en onveranderlijke beginselen!

Verre van daar!

Ten eerste is 't vermetele bluff, om een citaat van Colijn, waarin van in den loop der eeuwen veranderde toepassing van beginselen gesproken wordt, toe te passen op een beweging, die haar beginselen verdraait na een tijdperk van drie jaren!

Dat is niet wat Dr Colijn op 't oog heeft.

Dat is de huik naar den wind hangen.

Ten tweede is dat dus politieke slimmigheid en toepassing van het spreekwoord, dat men meer vliegen vangt met stroop dan met de zure azijn. De zure, wansmakende beginselen van de derde brochure maakten de Christenen in Nederland „kop-schuw“.

Handig zet men nu brochure V in elkaar, — een gewezen Calvinist moet zich o.i. daarvoor hebben geleend — en nu loopt men met de strooppot en roept de Christenen op, „hun hooge taak“ te beseffen en te volvoeren in dienst der N. S. B.

Men lette vooral hierop:

Of is het geen bedrog, als men zegt, dat de vijfde brochure concretiseert wat in III staat, terwijl ze op vele punten precies het omgekeerde brengt van wat de derde leerde?

Is het geen bedrog als men zich voordoet als heel Christelijk, en termen gebruikt, die men aan de Christelijke levensbeschouwing ontleent en onder tusschen daarin een beteekenis legt, die ze nooit hadden.

Als men spreekt van „God“, verstaat men onder dien naam niet den God des Bijbels, maar den „god“ van Hegel.

Als men spreekt van volksinvloed, bedoelt men daarmee niet den gewonen invloed van het volk op de regeering des lands, maar een soort poppenspel als in Duitsland en Italië, waar Rijksdag en Kamer van Volksvertegenwoordiging niets te zeggen hebben.

En men speelt zijn valsche spel.

Wie op dat „concretiseeren“ let, haalt zijn schouders op over de valsche manoeuvre van het „vervallen-verklaren“ van brochure III.

Zesde hoogleeraar.

Terwijl ik dit schrijf, is nog niet bekend, wat de generale synode zal doen ten aanzien van den zesden hoogleeraar te Kampen. De curatoren hebben — gelijk thans publiek is meegedeeld — in meerderheid zich in beginsel daarvoor uitgesproken; en de minderheid sprak dit niet tegen. In „De Reformatie“ heb ik over deze aangelegenheid nog niet gehandeld; een voornemen daartoe heb ik ook niet. Waar evenwel de zaak algemeene belangstelling heeft, moge ik hier een oriënteerend artikel van Dr K. v. Anken in „Deiftische Kb.“ doorgeven:

Met dankbaarheid zal men gelezen hebben, dat de aangewezen verzorgers van de Theol. School over den nieuwen leerstoel een voorstel aan de Generale Synode zullen aanbieden. Wat dus spontaan uit den boezem der Kerken opkwam en bijkens de bij Prof. Schilder ingekomen giften voor dit doel bij menigeen groote sympathie vond werd zoodoende in de rechte bedding geleid. Het gevaar, dat anders toch zou dreigen, dat dit punt een liefhebberij-kwestie zou worden van enkelingen, is daarmede gekeerd.

De theologische School is de school der Kerken en de Kerken in Synode vergaderd, daarbij voorlicht door Curatoren en Hoogleeraren zullen te beslissen hebben, wat gedaan moet worden om voorziening te treffen in de onderhavige kwestie.

De beweging voor den 6en hoogleeraar vindt haar aanleiding in het feit van de afschaffing van het lectoraat. Men wete, dat tot het moment, dat Dr Esser zijn 70e levensjaar voleindde, aan dezen het onderwijs in de Griekse taal en letterkunde alsmede in de Latijnsche taal en letterkunde was opgedragen. Bij het afscheid heeft prof. Greijdanus, die zich tegen de afschaffing tot het laatste toe heeft verzet, zijn spijt over dit curatorenbesluit kenbaar gemaakt en tegelijk de gedachte geuit, dat naar zijn meening de School het meest gediend zou zijn met niet slechts een lector maar een hoogleeraar voor die vakken. De groote noodzakelijkheid voor de a.a. dienaren des Woords om na het gymnasium dieper en verder ingeleid te worden in de „classieken“, wilde hij er mee uitspreken.

Ongetwijfeld heeft de Hooggeleerde ook zelf niet kunnen vermoeden, dat zijn opmerking een antwoord zou vinden als sindsdien gegeven is. Maar dat het hem zal hebben verblijd staat vast. Ondertusschen is het fonds, waarvoor prof. Schilder het adres is, aangegroeid tot f 13.040,90. Ongetwijfeld een bewijs, dat deze actie in onze kringen groote sympathie vindt.

Alleen het is te hopen, dat niet slechts sympathie maar het belang van de opleiding onzer dienaren hier tot beslissingen mag leiden.

Het lijkt mij toe, dat in verband met de vraagpunten, die beden en in de toekomst aan de orde komen, de toerusting voor onze a.s. predikanten zoo goed mogelijk moet zijn. En als curatoren met de huidige situatie voor ogen aan de Synode voorstellen terug te keeren op hun schreden, zal ongetwijfeld de „meeste“ vergadering der Kerken dat verzoek inwilligen.

Dat de curatoren Kaajan en Meijster zich openlijk ten gunste van deze beweging uitspreken, geeft goeden grond tot de conclusie, dat het nog onbekende voorstel in de richting gaat door prof. Greijdanus bevestigd.

Na de beslissing van de Synode kan dan de spontane actie, die tot hertoe uiting vond in de naar prof. Schilder gezonden giften, overgaan in een meer georganiseerde actie, die de wegen zal vinden, waarlangs de benodigde gelden zullen worden gevonden. Dan is het een zaak van de Kerken zelf.

En zoo behoort het.

Moge God de komende Synode leiden om ook in deze aangelegenheid een eenparige beslissing te nemen.

Jan kennen.

Ik knip uit „De School met den Bijbel“:

Een gezelschap geleerde heren zit bijeen. Daar stelt er een de vraag: Wat moet ge kennen, om aan Jan Latijn te leren? Natuurlijk zeggen allen: Latijn. Allen, op één na. Daar steekt een Amerikaan zijn neus in de lucht en roept: Dan moet ge Jan kennen!

K. S.

Generale Synode der Gereformeerde Kerken.

De derde zitting.

Zendingzaken.

De Generale Synode der Geref. Kerken heeft in haar Vrijdag te Amsterdam gehouden derde zitting na eenige discussie besloten voor den arbeid van Dr E. Verwiebe, die in dienst der Rijnsche zending werkt en wiens werk ernstig belemmerd wordt, een bedrag van duizend gulden uit te trekken. Een zelfde bedrag trok de Synode uit als jaarlijkse toelage voor de exploitatie van het Geref. Zendingstijdschrift „De Macedoniër“, waarvan het voortbestaan door de ongunst der tijden in gevaar is gekomen. Aan het Chr. Javaansch Boekenfonds, het z.g. Drukfonds, zal de Synode als haar daartoe een gemotiveerd verzoek bereikt, na inzage van de boeken en beschieden over de jaren 1932-1935, eveneens een toelage schenken.

Het voorstel om de Java-Soembafilm over te nemen van het desbetreffende comité en onder te brengen bij het Zendingsbureau der Geref. Kerken, dat te Den Haag is gevestigd, werd op verschillende gronden bestreden door de hoogleeraren Prof. Dr J. Waterink, Prof. Dr G. Ch. Aalders, beiden van de Vrije Universiteit en Prof. G. M. den Hartogh van de Theol. School te Kampen en bij de leden Dr D. Hoek van Enkhuizen en Dr J. Douma van Arnhem en de ouderlingen J. P. Weerstra van Witmarsum en R. Zuidema van Goea Na verdediging door den zendingdeputaat, Dr W. Breukelaar van Santpoort, verworpen.

De A. Scheele van Kapelle-Biezelinge bracht rapport uit over het Zendingblad der Geref. Kerken en den Zendingskalender. Beide uitgaven hebben over de afgelopen 3 jaar een winst opgeleverd resp. van ruim f 98.000.— en ruim f 10.000.—.

Ingewilligd werd het verzoek van den kerkeraad van Middelburg in samenwerking met deputaten voor de zending van de samenwerkende provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, om voor de medische zending te Magelang steun te mogen ontvangen. Het subsidie zal worden verhoogd tot een maximum van f 7.000.—.

Ook willigde de Synode in het verzoek van deputaten voor de Soembazending vanwege de Geref. Kerken van Groningen, Drenthe, Overijssel en de Graafschap Bentheim en Oostfriesland om steun te mogen ontvangen voor den Schooldienst op het zendingveld tot een maximum van f 4.000.— per jaar.

De Kerken in Ned.-Indië.

Namens deputaten voor de verzorging van de veratroode Gereformeerden in Ned. Indië bracht Dr W. G. Harrenstein van Santpoort verslag uit. In Ned. Indië zijn momenteel elf Geref. Kerken, die 2.287 belijdende, 88 inwonende en 190 volwassen doopleden tellen, met totaal 2096 kinderen. Totaal 4661 leden. Deze leden brengen voor de instandhouding van het kerkelijk leven een bedrag bijeen van ongeveer f 100.000.— per jaar en voor de diaconie, de evangelisatie en de zending ongeveer f 50.000.—. 8 kerken ontvangen van deputaten steun. De Geref. Kerken in Ned. Indië hebben een eigen Kerkblad, een eigen Jaarboek, een eigen preekenserie en een eigen evangelisatieblad, terwijl zij een actief aandeel nemen aan de uitzending van radio-kerkdiensten. Er zijn 12 predikanten. Bandoeng alleen heeft 2 predikanten. In Soerabaja is aan een tweeden predikant groote behoefte. Het college van deputaten leed een verlies door den dood van den heer A. W. F. Idenburg. Gehoord het rapport, dat ouderling G. M. A. Laaroes van Bandoeng over het rapport van Dr Harrenstein uitbracht, besloot de Synode deputaten onder dankzegging voor hun arbeid te dechargeeren, opnieuw deputaten te benoemen en de kerken uit te noodigen op een gewonen Zondag in het jaar voor dit werk een volle collecte te houden. Aan de te benoemen deputaten zal ook wederom de zorg over West-Indië opgedragen worden.

Een breede discussie werd gevoerd over het verzoek van de Part. Synode van Overijssel, dat de Generale Synode zou uitspreken bij welke kerk belijdende en doopleden behooren gerekend, die in militairen dienst zijn, alsook die leden die gedurende langere tijd verzuimen op een andere plaats dan waar zij Zondags zijn. T.a.v. het eerste besloot de Synode aan deputaten voor de geestelijke verzorging der militairen te verzoeken een uniforme regeling te willen ontwerpen voor

het kerkelijk weede betre worden op h burgerlijk de behooren.

Ingevolge Noord-Brabant evangelisatie kerken een k

Naar aank van Ulrum, e scheiding van samen in Ul de Synode ui behoort.

Aan het v en advies is gericht onde emtrek van l voldoen.

Namens de voor de bevoe bracht Dr W. Deputaten

gaan en tot d het verzoek g wege de punte enheid mocht aien vonden met nieuwe v de discussie o Dr K. Schilder Dr K. Dijkve van Amsterdam die over het

De Synode be benoemen, v en en het ge de Generale S correspondenti

De voorzitte den dank der vertolkte de d at op de ge Nadat oude naar grenakw voorzitter de Dr K. Dijk

De praezes, de zitting op g pas gevierden sich bijkens H als niet schaa

Heeren een va vrouwe in de en zegen des en telegram v waarna de ve en het Wilhe

Een telegram Dr D. P. Koo ad der Synode at ridder in d Ook verzond wensch aan de arbeiders in v school te Djok adering komt

Bij de ingek Synode-leden f Dr W. H. v. Generale Synod uch zullen uit en, die tegenw

genade, de plu en Christus, d de genadeverbe de erkenning va diend en de venschen dat

aar voor dat i un advies aan it voorstel zal De voorzitt Dr A. G. Ho

School te Kam plaats inatem tischriften, als

Hierna brach ds secretaris v lag uit over de Aan dit versl der vorderde, an dit colleg

boekstra, groot atorium bied en dubbeltaal a emeraal-zitting

Het verslag E Prof. Dr A. G. eraren Prof. I Schilder.

Ook maakt he er curatoren. D as, ontviel an schouten, thans en ernstige zie

en Dr G. Dicme R. J. de Groot t e Beeststerzwaag et 10 jaar met

men. Dr K. D. residiaat en he het bereiken va etar noer, nu an de School c